

Ned i litteraturen

Et undervisningsforløb af
Lisa Gardum Andersen

CARLSEN Ekstra
carlsensekstra.dk

Om bogen

Her skal I læse og arbejde med romanen *Små dyr med store vinger*. Romanen foregår i nutiden, men har små hints undervejs, der viser, at forfatteren har været inspireret af andre, ældre fortællinger, da hun skrev sin tekst. Når der findes dele af noget, vi kender i forvejen i fx en bog, kaldes det **intertekstualitet**. Det betyder *en tekst i teksten*, og det kommer I til at lære mere om i forløbet. I skal også undersøge romanens **symboler**, **komposition**, altså opbygning og tema. Og så skal I se nærmere på **personerne** og lave en karakteristik af dem.

Hvad skal I lære?

- Hvordan en ny roman kan være inspireret af en andre, ældre tekster
- At holde øje med to planer i en roman: Et virkelighedsplan og et drømmeplan
- At lave grundige personkarakteristikker.
- Hvordan sommerfuglen fungerer som symbol
- At tage stilling til, hvilken kompositionsmodel, der passer bedst til romanen.

Hvordan skal I arbejde?

I skal læse bogen i mindre bidder. Nogle kapitler skal I læse fælles i klassen, andre læser i sammen i den firemandsgruppe, som jeres lærer inddeler jer i.

Før I læser, skal I undersøge romanens omslag, allerførste sider og titel. Hvad er jeres første indtryk, og hvad mon det er for en fortælling? I skal også skrive jeres egne små tekster og høre om en tryllewise.

Mens I læser gør I ophold undervejs for at se nærmere på vig-

tige elementer i de forskellige kapitler. Her skal I notere i jeres læseguide, så I til sidst har et overblik over alt det, I har været omkring i jeres læsning, analyse og fortolkning. I læser og arbejder i læsegrupper det meste af tiden, og nogle gange samler I op i klassen.

Efter I har læst, skal I blandt andet lave personkarakteristikker, arbejde med forskellige typer kompositionsmodeller, lave jeres egen opslagstavle, en kæmpe sommerfugl-collage og små teaterstykker.

Rigtig god fornøjelse!

FØR I LÆSER

Læsegrupper

Omslagets illustration: Omslaget forestiller en opslagstavle. Tøm billedet ved at skrive alt det ned, I ser.

- Hvilke farver ses på omslaget? Hvordan er stemningen? Hvad tror I, romanen handler om, når I ser på billedet?
- Titlen: Små dyr med store vinger – hvordan hænger titlen sammen med omslagets illustration? Hvad kan titlen mon betyde?

Bagsideteksten: Læs nu bagsideteksten.

- Synes I, den hænger sammen med det, I har talt om i forhold til titlen og omslagets illustration?
- Hvad vil det sige at rydde ud i morens ting?
- Hvad mon det betyder, at det ikke er alt, man lige kan få til at forsvinde? Hvem tror I tænker på den måde?

Forsatsbladene: Åbn nu bogen og undersøg det første opslag I ser.

- Hvad forestiller billedet?
- Er der en udvikling i billedet?
- Hvilken stemning skaber det, at forsatsbladene er i sort/hvid? Hvorfor?
- Hvordan hænger forsatsbladene sammen med titlen, omslagets illustration og bagsideteksten?
- Undersøg, hvad sommerfugle kan symbolisere. Hvordan kan symbolikken hænge sammen med romanens indhold, som I har forudset det indtil nu?

Alene

Skriv i 10 minutter. Kom ind på:

- Hvad du tror romanen handler om ud fra det, I har snakket om i gruppen.
- Hvilke personer vi skal møde i romanen, og hvordan, du tror, de er.
- Hvordan du tror, stemningen er i romanen.
- Hvad temaet er.
- Mm du har hørt om eller læst andre tekster, hvor moren er død. Det kan både være nye og gamle tekster, film eller andet.

Læsegruppe

Del jeres skriverier med hinanden. Har I de samme tanker om, hvad romanen handler om? Er I kommet til at tænke på de samme tekster, der handler om en mor, der er død?

Klassen

Inden I går videre til næste opgave, skal I samle op i klassen. Del både gruppearbejdet og den individuelle skriveøvelse med hinanden.

Jeres lærer læser nu den allerførste side højt. Det er et uddrag fra folkevisen *Moderen under mulde*, som handler om en pige, der savner sin mor, der er død. Når I har gennemgået nedenstående spørgsmål, kan I og jeres lærer undersøge, hvad resten af folkevisen handler om, og hvordan det kan hænge sammen med *Små dyr med store vinger*. I kommer også til at vende tilbage til det løbende i jeres læsning.

Klassen

- Tal om, hvad en folkevise er. Jeres lærer kan forklare jer lidt om genren. *Moderen under mulde* er fx en trylleviser. Trylleviser er blandt andet kendetegnet ved, at overmenneskelige kræfter griber ind i menneskers liv.
- Hvad betyder titlen *Moderen under mulde*?
- Hvorfor er denne folkevise den allerførste tekst i romanen? Spiller uddraget sammen med jeres forudsigelser om handlingen?

Nu får I en **LÆSEGUIDE** af jeres lærer. Den skal I bruge, når I læser resten af romanen. I kommer til at opholde jer ved følgende:

Virkelighed

- Hvad sker i virkeligheden?

Drømme

- Hvad er drømme? Hvordan kan I se det? Hvad kan drømmene betyde?

Personer

- Hvordan har personerne det? Hvordan kan I se det? Hvordan har personerne det sammen?

Intertekstualitet

- Er der noget tekst i teksten, der minder om noget, I har læst før?

Symboler

- Findes der symboler i teksten eller handlingen? Hvilke? Her skal I også læse mellem linjerne.

Omslag

- Hvilke ting fra bogens omslag optræder i teksten?

Andet

- Er der andet, I har bidt mærke i?

I skal notere i **LÆSEGUIDEN** ved hvert kapitel. Selvfølgelig vil det være sådan, at der ikke er lige meget at skrive om til hvert punkt ved de forskellige kapitler.

Kapitel 1: *Træstammen*

Klassen

Jeres lærer læser nu første kapitel højt. Følg med i teksten undervejs. Bagefter skal I i fællesskab udfylde **LÆSEGUIDEN**. I kan også drøfte disse spørgsmål:

- Hvorfor hedder kapitlet *Træstammen*?
- “Du og jeg”. Har I hørt den sætning i andet I har set eller læst? Hvor? Hvad kan det betyde?
- Hvad kan sommerfuglene, der letter, symbolisere?
- Læs kapitlets to sidste linjer igen. Hvad fortæller de jer? Er der noget særligt I bider mærke i?

Kapitel 2: Sommerfuglefarmen

Læsegruppe

Nu skal I læse kapitel 2. I kan skiftes til at læse en side, mens resten af gruppen følger med. Når I har læst, udfylder I **LÆSEGUIDEN**. Sådan kan I også læse og arbejde med resten af kapitlerne, når I når dertil.

Læg i kapitlet mærke til:

- Hvordan opfører Siri sig på kirkegården? Hvad siger det om, hvordan hun har det?
- De lysebrune ruskindsbabysko som beskrives i teksten, kan I også se på bogens omslag. Hvilken betydning har skoene?
- Hvilken årstid er det? Hvilken stemning skaber det og hvordan hænger det sammen med, hvordan Siri har det?
- Hvad får vi at vide om sommerfuglene?
- Hvorfor går Siri ind i garagen, selvom hun siger, at hun ikke interesserer sig for sommerfugle mere?
- Hvad symboliserer sommerfuglene? Og hvad betyder de for Siri?
- Hvis I skulle give kapitlet en anden titel, hvad skulle det så være?

Kapitel 3: Rebecca

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvad får vi at vide om Rebecca?
- Hvordan har Siri det med Rebecca?
- Tror I andre, ville beskrive Rebecca anderledes?
- Undersøg, hvad navnet Rebecca kan betyde. Hvordan hænger det sammen med Siris beskrivelse?
- Hvordan er Siris far?
- Hvad siger Siri om haven? Kan det have en symbolsk betydning eller sammenhæng med, hvordan hun har det?

Kapitel 4: *Små doser*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvordan er Jenny?
- Undersøg, hvad navnet Jenny betyder. Hvad kan det henvise til?
- Hvordan har far og Jenny det sammen?
- ...*noget som både er godt og som gør lidt ondt*. Hvad siger det om Siri?

Kapitel 5: *Noget bræk*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvorfor kaster Rebecca op?
- Er der noget i kapitlet, der minder om eller er det samme, som noget I allerede har læst? Hvad? Og hvad betyder det?

Kapitel 6: *Ligusterlarven*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Undersøg, hvad en ligusterlarve bliver til. Hvordan hænger det sammen med det, der sker i kapitlet?
- Hvad synes I om Siris handling?
- Hvad synes I om farens og om Rebeccas reaktion?

Kapitel 7: *Prøve noget andet*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvad synes I om den tradition, som Siri og far har?
- Hvad synes I om farens opførsel over for Siri? Hvorfor?
- Er det en god idé at prøve noget andet? Hvorfor/hvorfor ikke?

Kapitel 8: *Kontoret*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Er der noget galt i, at Rebecca rydder op på kontoret? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad synes I om Siris reaktion? Hvad siger den om, hvordan hun har det? Er der andet i kapitlet, der fortæller noget om det? Hvad?
- De håndskrevne noter handler blandt andet om *Moderen under mulde*, som I læste et uddrag af i begyndelsen af bogen. Hvorfor mon tryllevisen optræder netop her igen? Får I mere at vide om folkeviser, der giver mening i forhold til *Små dyr med store vinger*?

Alene

Inden i læser kapitel 9, skal I hver især i gruppen lave en lille skriveøvelse:

- Siri beskriver, at hun har brug for at forklare det til nogen. Hvad vil hun forklare? Skriv Siris brev til faren, hvor hun fortæller, hvad hun har på hjerte.

Klassen

Læs jeres breve højt for hinanden og tal også om det, I har noteret i læseguiderne indtil videre.

- Hvad tror I resten af bogen kommer til at handle om?

Kapitel 9: *Håndholdt*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Siri føler, at hun lige er vågnet fra et mareridt. Hvad betyder det?

- Er moren der eller ej?
- Kan kapitlet hænge sammen med *Moderen under mulde*? Hvordan?
- Hvordan har Siri det?

Kapitel 10: *Glade for hinanden*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Giv kapitlet en ny titel. Hvad vil passe godt til det, der sker?
- Hvordan beskrives far?
- Hvordan har Siri det? Hvorfor er hun så vred på Rebecca? Har hun gjort noget forkert, I ved af?
- Hvilken symbolsk betydning kan kimonoen have? Er der forskel på dagsommerfugle og natsværmere? Undersøg det og se, om der er en sammenhæng med kimonogaven og Siri.

Kapitel 11: *Storesøster*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvorfor vil Siri gerne have haft sin storesøster nu?
- Hvad siger Siri i samtalen om Rebecca? Hvad siger storesøsteren? Hvem har ret, synes I? Hvorfor?
- Hvem diskuterer Siri egentlig med? Storesøsteren er jo død.
- "*Plus måske lidt faster*" tænker Siri til sidst. Hvad fortæller det jer?

Kapitel 12: *Ondskabsfuld*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvad er virkelighed og hvad er drøm?
- Er Siri ondskabsfuld ifølge jer? Hvorfor opfører hun sig, som hun gør?

Kapitel 13: *Spor*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvorfor er kapitlets titel *Spor*?
- Det krymper i Siris mave, da hun dufter morens duft. Hvorfor?
- Hvorfor vil Siri gerne over til Jenny alligevel?

Kapitel 14: *Imago*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvad betyder det, at en ny imago kravler ud af sin puppe? Prøv at finde billeder eller en video på nettet.
- Hvordan kan imagoen have en symbolsk betydning i forhold til, hvordan Siri har det?
- Hvorfor smed Siri morens sæbe ud? Blev hun selv ked af det også?
- Skriv alt det ned, som vi får at vide om Siris mor.
- Har I før hørt, at sommerfuglen kan være et symbol på sjælen? Hvis ja, hvordan hænger alle sommerfuglene og Siris fascination af sommerfugle så sammen med handlingen og med, hvordan hun har det?

Kapitel 15: *Noget møg*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvad fortæller Siri til Jenny?
- Har hun sagt det til andre før?
- Kan hendes opførsel hænge sammen med dét, som hun fortæller Jenny? Hvordan?
- Hvad synes I om Jennys måde at lytte til Siri på?
- Hvad synes I ellers om Jennys måde at behandle Siri på?

Hvorfor?

- Vend tilbage til betydningen af navnet Jenny. Giver det mening nu? Hvordan?

Kapitel 16: *Moder under mulde*

Klassen

Før I går videre til kapitel 15, skal I samle op i klassen.

- Hvad har I i grupperne talt om siden sidste klasse gennemgang?

Nu læser jeres lærer kapitel 15 højt.

- Følg nøje med undervejs og læg særligt mærke til, om I støder på intertekstualitet eller noget I har læst før.
- Udfyld **LÆSEGUIDEN** sammen i klassen.

Kapitel 17: *Festforberedelser*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Har Siri ret i, at Rebecca og far er ligeglade med, om hun kommer til festen?
- Hvilket glimt af et billede tror I, der er i Siris hoved på side 17?
- Hvorfor siger Jenny høh!, da Siri fortæller, at festen er Rebeccas idé?
- Hvorfor har Siri dårlig samvittighed på side 73 og 74, tror I?
- Hvad tror I, Siri klæder sig ud som? Hvorfor?
- Hvordan er turen på konditori og på kirkegården? Hvordan er stemningen anderledes her i forhold til, når vi har været de to steder andre steder i bogen?

Kapitel 18: *PARTYTIME*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvad synes I om det, der sker i kapitlet?
- Er det ok, at Siri har klædt sig ud som sin mor? Hvorfor gør hun det?
- Hvordan reagerer folk? Hvad synes I om deres reaktioner?
- Læg mærke til, hvordan Siri beskriver sig selv, når hun kigger i det store spejl. Har I hørt noget lignende før? Hvor?
- Kapitellet hedder PARTYTIME, hvordan passer det til det, der sker? Prøv at give kapitlet en anden titel.

Kapitel 19: *Opklaring på vej*

Læsegruppe

- Før I læser kapitlet, skal I tale om, hvad I tror, det handler om. Hvad betyder opklaring? Kan det have forskellige betydninger?

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvordan beskrives vejret nederst på side 84? Hvordan er beskrivelsen i forhold til vejrbeskrivelserne tidligere i bogen? Hvordan hænger det sammen med, hvordan Siri har det?
- Hvordan er Siris besøg på kirkegården? Hvordan er det anderledes end hendes tidligere besøg? Hvad tænker I om det?
- Hvad kan den gule sommerfugl sidst i kapitlet symbolisere?

Kapitel 20: *Canasta hele natten*

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Hvordan er Rebecca?
- Hvorfor er Siri stiv som et bræt?
- Hvorfor er det okay alligevel?

Kapitel 21: Lillesøster

Læsegruppe

Læs kapitlet, udfyld **LÆSEGUIDEN** og tal om følgende spørgsmål:

- Siri fniser og græder på samme tid. Hvorfor?
- Hvordan har Siri tidligere haft det med at skulle være store-søster? Hvordan har hun det nu? Hvad siger det om hende?
- Hvad betyder det, at Rebecca har valgt at kalde babyen Lilli til mellemnavn?
- Undersøg, hvad navnet Signe symboliserer. Hvordan hænger det sammen med det, der sker i kapitlet?
- Hvordan forstår i bogens slutning?
- Hvordan er Rebecca i forhold til beskrivelsen af hende i begyndelsen af bogen?
- Har hun ændret sig? Eller har hun været på den samme måde hele tiden?

EFTER I HAR LÆST

Handlede bogen om det, I troede?

Klassen

I skal nu vende tilbage til jeres før-læsningsarbejde.

- Handlede romanen om det, I forudsagde?
- Hvordan forstår I nu omslaget, titlen, forsatsbladene og uddraget af *Moder under mulde*?

Fokus på komposition

Læsegruppe

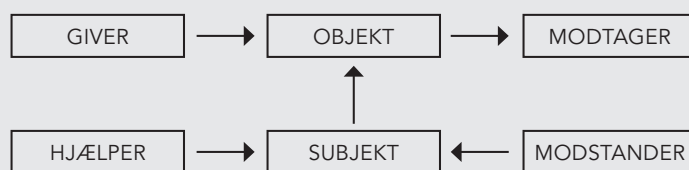
I skal nu arbejde med romanens opbygning, altså komposition. Når man gør det, kan man bruge forskellige modeller, og det skal I også her.

Jeres lærer fordeler de tre modeller på næste side i grupperne og

forklarer jer, hvordan de bruges, hvis I ikke allerede ved det. Så sætter I *Små dyr med store vinger* ind i jeres tildelte model og slutter af med at præsentere jeres arbejde for hinanden i klassen.

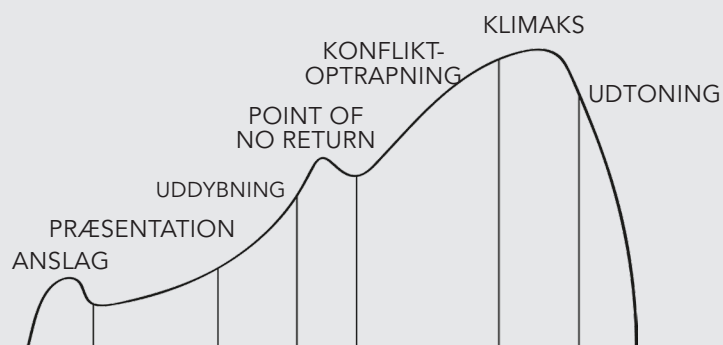
AKTANTMODELLEN

Bruges typisk, når man arbejder med eventyr.

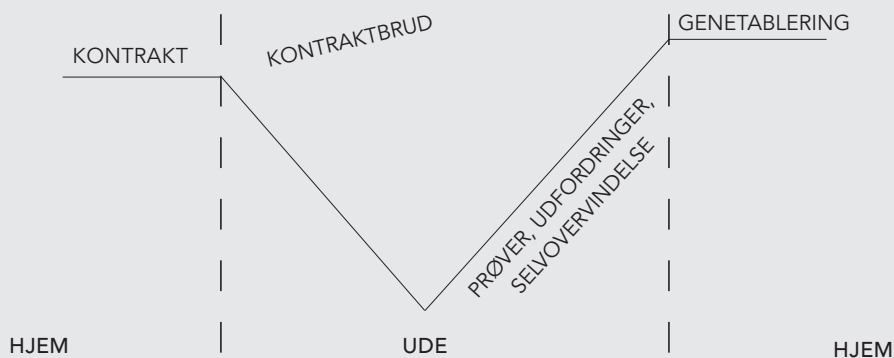
BERETTERMODELLEN

Kan bruges til al mulig slags litteratur og film.

KONTRAKTMODELLEN

Bruges ofte i arbejdet med komposition i folkeviser.

Klassen

- Hvilken kompositionsmodel er bedst til denne roman, synes I? Og hvorfor?

Fokus på tema, personer og intertekstualitet

Klassen

Inden I går videre til de sidste opgaver, skal I tale om følgende i klassen:

- Hvad er romanens temaer?
- Hvordan er de forskellige personer i romanen? Hvordan udvikler de sig? Hvad er deres indbyrdes forhold?
- Hvilke allerede kendte tekster er i stødt på i romanen?

Krea-opgaver

Her kan I vælge mellem fire kreative opgaver, som I kan lave i læsegrupperne eller fælles i klassen. I kan lave alle fire eller nøjes med én.

1. Opslagstavle

- Lav jeres egen opslagstavle ala bogens omslag.
- Find aviser, blade og andet, som I kan klippe ud fra og sætte på jeres opslagstavler. Opslagstavlerne kan være et stort stykke karton, en rigtig opslagstavle i klassen eller en digital én lavet på canva.dk. Opslagstavlerne skal give et hint om, hvad bogen handler om.
- Præsenter jeres opslagstavler for hinanden i klassen.

2. Sommerfugl

Her skal I igen klippe og klistre fra gamle magasiner og aviser. Lav en kæmpe stor sommerfugl, gør sådan her:

- Den venstre side skal indeholde ting fra handlingen før Siris vendepunkt og afspejle bogens stemning i jeres farvevalg.

- Den højre side skal indeholde ting fra handlingen efter Siris vendepunkt og afspejle bogens stemning i jeres farvevalg.
- Overvej, hvad midten af sommerfuglen skal være. Hvad giver mening for jer?

3. Tørresnor

Her skal I arbejde med de to planer i romanen: *Virkelighed og drømme*. I skal bruge:

- Hvid karton og sort karton. Klip sommerfugle i begge farver.
- En lang snor
- Klemmer

Gør sådan her:

- Hæng snoren op et sted i klassen og lad den fungere som tidslinje.
- Så udvælger I citater fra virkelighedsplanet i romanen og fra drømmeplanet.
- Skriv citaterne på henholdsvis hvidt og sort karton og hæng dem på tørresnoren med klemmer i den rækkefølge de finder sted i romanen.

4. Teater

- Udvalg et kapitel i bogen og lav en lille dramatisering af det. Sørg for at indfange stemningen i kapitlet ved både at være opmærksom på personernes kropssprog og replikker. Hvis der ikke er så mange replikker i det kapitel, I har valgt, må I gerne tilføje nogle, I selv har skrevet. De skal bare passe godt til romaen.
- Eksempler på kapitler, der kan dramatiseres: *PARTYTIME*, *Ligusterlarven*, *Træstammen*.
- Fremfør jeres dramatiseringer for hinanden.